

WSPOMNIENIE O PROFESORZE ARKADIUSZU MUSIEROWICZU W TRZYDZIESTĄ ROCZNICĘ ŚMIERCI (1894–1966)

W 1996 roku mija trzydziesta rocznica śmierci i ponad 100-letnia rocznica urodzin wybitnego naukowca, autora szeregu podręczników i publikacji naukowych oraz wychowawcy wielu studentów, magistrów i doktorów – prof. dr hab. A. Musierowicza. W dowód uznania Jego wkładu w rozwój nauki o glebie pracownicy Katedry Gleboznawstwa SGGW – której był wieloletnim kierownikiem – poświęcają Jego pamięci sesję naukową pt.: Gleby Niziny Mazowieckiej oraz specjalne wydanie Rocznika Gleboznawczego (Supl. do t. 47, 1996).

Arkadiusz Musierowicz urodził się 12 stycznia 1894 roku w Zgierzu. Świadectwo dojrzałości otrzymał w 1911 r. po ukończeniu szkoły średniej w Łodzi i w tymże roku rozpoczął studia chemiczne na Politechnice Lwowskiej, które ukończył – po przerwie wojennej – w 1923 r. uzyskując dyplom inżyniera magistra chemii. Po ukończeniu studiów rozpoczął pracę w Katedrze Chemii Ogólnej Politechniki Lwowskiej publikując szereg prac z zakresu chemii organicznej, w tym pracę doktorską stanowiącą podstawę do uzyskania stopnia doktora nauk technicznych. W 1926 r. obejmuje stanowisko adiunkta w Instytucie Chemii Rolnej i Gleboznawstwa na Wydziale Rolniczo-Lasowym Politechniki Lwowskiej kierowanym przez prof. dr Jana Zółcińskiego. W tym samym czasie odbywa studia rolnicze i długoterminowe staże zagraniczne.

Zainteresowania naukowe prof. Arkadiusza Musierowicza dotyczą zagadnień humifikacji materii organicznej, układów koloidalnych i właściwości sorpcyjnych gleb. Jednocześnie pogłębia swoją wiedzę z zakresu fizyki gleb, procesów wietrzenia i właściwości fizyko-chemicznych, odbywając naukowe staże zagraniczne w Brnie u prof. V. Novaka, w Getyndze u prof. E. Blancka i w Zurichu u prof. G. Wiegnera.

Po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego w 1933 r. obejmuje kierownictwo Instytutu Chemii Rolnej i Gleboznawstwa, którym kieruje z niezwykłym powodzeniem naukowym i dydaktycznym do wybuchu II wojny światowej. Nominację na profesora nadzwyczajnego otrzymał w roku 1936. W czasie wojny nie przerywa działalności i pracując w Instytucie Żywnienia Roślin w Skierniewicach bierze udział w tajnym nauczaniu akademickim oraz gromadzi materiały do podręczników z gleboznawstwa i nawożenia.

Po zakończeniu II wojny światowej, już w marcu 1945 r. prof. dr hab. A. Musierowicz rozpoczął organizowanie Katedry Gleboznawstwa Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego, której został i był kierownikiem do przejścia na emeryturę w 1964 roku.

W latach 1947–1956 pełnił również funkcję kierownika Wydziału Gleboznawczego PINGW, a następnie IUNG w Puławach. Po reorganizacji IUNG w 1956 r. kierował do końca czynnej pracy zawodowej Samodzielną Pracownią Chemii i Fizyki Gleb IUNG z siedzibą w Warszawie.

Dzięki swoim wybitnym opracowaniom z zakresu związków próchnicznych, fizyki gleb, koloidów glebowych, właściwości sorpcyjnych, żyzności, systematyki i kartografii gleb prof. Arkadiusz Musierowicz zyskał sławę i uznanie nie tylko w kraju, lecz również w naukowych gleboznawczych kręgach światowych.

Wśród 167 publikacji oraz 12 opracowań zwartych na szczególną uwagę zasługują monografie pt.: *"Gleby województwa warszawskiego"* i *"Gleby województwa łódzkiego"* przetłumaczone na język angielski oraz monografia *"Gleby brunatne i gleby pseudobielicowe terenów leśnych"*. Opracowanie wymienionych monografii, w których brali udział wszyscy ówczesni pracownicy Katedry Gleboznawstwa SGGW, jest świadectwem wielkich umiejętności prof. Arkadiusza Musierowicza w organizowaniu zespołowych badań naukowych.

Profesor Arkadiusz Musierowicz odegrał twórczą i decydującą rolę w ustalaniu podstaw nomenklatury i klasyfikacji gleb Polski. Wielką zasługą Profesora jest opracowanie pod jego kierunkiem aktualnej do chwili obecnej mapy gleb Polski w skali 1:300000 i w skali 1:1000000. Jest on również współautorem mapy gleb Europy w skali 1:2500000.

W zakresie dydaktyki prof. Arkadiusz Musierowicz jest autorem sześciu podręczników akademickich oraz kolejnych 3 podręczników jako współautor. Na szczególną uwagę zasługują podręczniki *"Gleboznawstwo ogólne"* wydane również w tłumaczeniu angielskim oraz *"Gleboznawstwo szczegółowe"*, których treścią była cała wiedza o glebach Polski i świata, a wiele rozdziałów w tych podręcznikach jest nadal aktualne.

Profesor Arkadiusz Musierowicz stworzył szkołę naukową w zakresie właściwości fizycznych i chemicznych gleb ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień sorpcji. Uczniami tej szkoły byli i są profesorowie: B. Dobrzański, J. Mieczyski, Z. Olszewski, F. Kuźnicki, Cz. Święcicki, H. Uggla, A. Kabata-Pendias, J. Siuta, K. Konecka-Betley, Z. Brogowski, K. Słowik, K. Czarnowska, Z. Czerwiński oraz doktorzy A. Baranowski, R. Truszkowska, M. Tuszyński, E. Leszczyńska, H. Król i S. Florjańczyk.

Profesor Arkadiusz Musierowicz na podstawie swoich badań formułował również diagnozy perspektywiczne dotyczące praktyki rolniczej. Już w latach pięćdziesiątych przewidział, że w następstwie intensywnego rolnictwa będą występować drastyczne niedobory magnezu, zwłaszcza w glebach lekkich. Prognoza ta stała się faktem w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych.

Profesor Arkadiusz Musierowicz był dla swoich uczniów skarbnicą wiedzy, liderem inspirującym kierunki badań i prowadzącym dyskusje na seminariach na niezwykle wysokim poziomie oraz człowiekiem o bezspornie najwyższym autorytecie naukowym i moralnym. Był jednocześnie przyjacielem umiejącym stworzyć właściwą atmosferę w kierowanym przez siebie zespole. Uznanie w skali światowej zyskał dzięki wysoko cenionym publikacjom oraz dzięki współpracy z gleboznawcami z zagranicy, ponieważ nie tylko reprezentował polskie gleboznawstwo na międzynarodowych kongresach (już w roku 1938 w Finlandii), sympozjach i konferencjach, lecz również utrzymywał kontakty z wieloma naukowcami świata.

Profesor Arkadiusz Musierowicz był członkiem rzeczywistym Polskiej Akademii Nauk, członkiem wszechzwiązkowej Akademii Nauk Rolniczych Związku Radzieckiego, honorowym prezesem Polskiego Towarzystwa Gleboznawczego i honorowym członkiem Niemieckiego Towarzystwa Gleboznawczego. Za swoje wybitne osiągnięcia otrzymał dwukrotnie Nagrodę Państwową oraz był odznaczony Krzyżem Komandorskim, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski i medalem 10-lecia Polski Ludowej. Wyższa szkoła Rolnicza we Wrocławiu, w dowód uznania zasług dla rolnictwa i gleboznawstwa, nadała Profesorowi Arkadiuszowi Musierowiczowi tytuł *doctor honoris causa*.

Profesor Arkadiusz Musierowicz pozostanie w naszej pamięci na zawsze jako wybitny uczony, twórczy badacz, nauczyciel oraz szlachetny człowiek i przyjaciel. Należy On do grona wielkich gleboznawców, którzy stworzyli trwałe podstawy nauki o glebie.

Zbigniew Czerwiński